

УДК 378 (477.85-21) <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2018.7.13>

А. Остапенко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

3 КОГОРТИ ВИХОВАНЦІВ ДОЦЕНТА І. ЛЬВОВА

Присвячено короткому огляду біографічних даних випускників І. П. Львова, доцента Чернігівського учительського інституту. Увагу зосереджено на біографіях П. Тичини, Г. Верьовки, Ф. Лося та В. Дядиченка, які досягли значних успіхів у науці, культурі, а також отримали професійний досвід на тлі суспільно-політичних ситуацій в Україні ХХ ст. Розглянуто життєвий шлях, науковий доробок і педагогічну діяльність Г. Верьовки, засновника національного заслуженого академічного народного українського хору, Ф. Лося та В. Дядиченка, авторів підручників і посібників з історії України, П. Тичини, поета, директора Інституту літератури (1936–1939, 1941–1943). Історично показано вагомий внесок вищезгаданих випускників І. П. Львова в розвитку та становленні української науки, педагогіки та культурного життя в Україні.

Ключові слова: І. П. Львов, П. Тичина, Г. Верьовка, Ф. Лось, В. Дядиченко, народний хор, Чернігівська духовна семінарія, Чернігівський учительський інститут.

Постановка проблеми. На сьогодні освіта ставить перед собою нове завдання – сформуванню в студента вміння навчатись, креативно мислити, здатність самостійно приймати рішення та самореалізуватись впродовж життя. Кваліфікованого фахівця може виховати тільки компетентний викладач, який здатний прищепити жагу до знань, переконати студента в тому, що знання здобуті під час навчання в університеті є життєво необхідні для розуміння стандартних професійних ситуацій. Одним із таких викладачів був доцент Іван Петрович Львов, який понад півстоліття займався науково-педагогічною діяльністю. Завдяки цьому науковцю в історію України було вписано чимало імен його славнозвісних вихованців.

Аналіз останніх досліджень. У дослідників виникав інтерес до просвітницької діяльності доцента І. Львова, проте, вдалося віднайти незначну кількість публікацій, в яких викладено результати пошуків науковців. М. Романіка, Н. Тесельська презентували вітальний матеріал з короткою біографічною довідкою з нагоди півстолітнього ювілею педагогічної діяльності І. Львова на сторінках чернігівської газети "Деснянська правда". О. Коваленко та Н. Ципляк класифікували документи особового фонду І. Львова, що зберігаються в Державному архіві Чернігівської області (115 одиниць зберігання), справи якого, а особливо епістолярна спадщина, засвідчують те, що педагог підтримував зв'язки з колишніми вихованцями, переймався їх подальшою долею. Н. Кузьменко вивчала рукописи науково-методичних праць І. Львова, аналізувала педагогічний аспект "Спогадів І.П.Львова про П.Г.Тичину"[3]. У працях Б. Яремченка [6] та Н. Герасименка [2] подана коротка характеристика життєдіяльності Г. Верьовки та В. Дядиченка. За 53 роки педагогічної діяльності Іван Петрович виховав тисячі учнів, серед яких багато знаних і шанованих людей не тільки в Україні, але і за її межами: Г. Верьовка, В. Дядиченко, В. Еланський (відомий як Василь Блакитний), А. Ганичев, Ф. Лось, П. Тичина, О. Швей та ін.

Мета статті. З'ясувати маловідомі факти біографії Г. Верьовки, В. Дядиченка, Ф. Лося, П. Тичини – видатних випускників педагога І. Львова та визначити їх внесок в розвиток вітчизняної науки. Для досягнення означеної мети були поставлені наступні **завдання**: розкрити умови творчої та науково-педагогічної діяльності Г. Верьовки, В. Дядиченка, Ф. Лося, П. Тичини та охарактеризувати їх внесок в розвиток різних галузей науки.

Виклад основних положень. Вітчизняні науковці сучасності все більше уваги приділяють вивченню доробку видатних українців. Принаймні, історики займаються цією тематикою, досліджуючи політичні постаті в історії України; мистецтвознавці, уважно знайомляться з біографіями та роботами невідомих художників, скульпторів, задля того, щоб підростаюче покоління дізналося про матеріальні та духовні цінності, які створили українські митці; науково-педагогічні працівники опрацьовують спадщину педагогів минулого, ретельно аналізуючи їх

роботи для впровадження в освітній процес. Малодослідженою сьогодні залишається діяльність чернігівського педагога, доцента І. Львова, який за 53 роки педагогічної діяльності виховав тисячі учнів, серед яких багато знаних і шанованих людей не тільки в Україні, але і за її межами: Г. Верьовка, В. Дядиченко, В. Еланський (відомий як Василь Блакитний), А. Ганичев, Ф. Лось, П. Тичина, О. Швей та ін. Про це він так написав у своїй автобіографії: "Вспомню, скільки виховаників і студентів працювало через мої руки! Роботали вони на різних поприщах во всех концах нашей необъятной родины: есть среди них педагоги, врачи, юристы, инженеры, офицеры" [5].

Твори українського поета П. Тичини (1891-1967) відомі в усьому світі. Павло Григорович Тичина народився 11 січня 1891 р. в с. Піски Козелецького повіту на Чернігівщині (тепер – Бобровицький район Чернігівської області). Родина поета жила бідно. Молодий П. Тичина першу освіту здобув у земській початковій школі, а ще він від народження мав чудовий голос і музичний слух, проте отримати музичну освіту не зміг через те що, його сім'я не мала фінансових можливостей. За порадою вчительки батьки віддали П. Тичину в один із хорів монастиря м. Чернігова. У 1900 р. П. Тичину взяли співаком архієрейського хору при Троїцькому монастирі, де навчання хлопця поєднував із педагогічною діяльністю. П. Тичина спробував себе у ролі вчителя, за дорученням регента хору він навчав першокласників нотної грамоти. Таким чином, П. Тичина був першим наставником з вивчення нотної грамоти свого брата Євгена та майбутнього хорового диригента Г. Верьовки [1]. Завершивши навчання в Чернігівському духовному училищі, П. Тичина цілеспрямовано продовжив своє навчання в Чернігівській духовній семінарії, де І. Львов викладав у майбутнього поета логіку, філософію й психологію [1]. Протягом життя П. Тичина дружньо листувався зі своїм викладачем, вітав педагога з днем народження, дарував йому свої поетичні збірки.

У 1912 р. уперше надрукували твір П. Тичини "Ви знаєте, як липа шелестить" у "Літературно-науковому віснику" за рекомендацією М. Грушевського. Путівку в літературне життя молодому поетові дав М. Коцюбинський, оскільки семінарист Чернігівської духовної семінарії П. Тичина отримав схвальні відгуки на свої поетичні твори на зібраннях на "літературні суботи" у М. Коцюбинського. У наступному році вийшли друком три оповідання молодого літератора: оповідання "Спокуса", "Богословіє" видрукувала газета "Рада", а "На риках вавилонських" – журнал "Світло". Власне у цих творах П. Тичина попрощався з бурсацькою та семінарською юністю.

У 1913–1917рр. П. Тичина, студент економічного факультету Київського комерційного інституту, працював редактором у відділі оголошень газети "Рада", а потім технічним секретарем у редакції журналу "Світло", роз'їзним інструктором і рахівником-статистом Чернігівського губерньського земського статистичного бюро [1]. Під

час Першої світової війни Київський комерційний інститут, в якому навчався П. Тичина, перевели до м. Саратова і юнак для складання зимової сесії 1914–1915 навчального року добирався в товарних вагонах на Волгу, в дорозі застудився та захворів. Допомогу йому надав поет Володимир Самійленко, який на той час проживав у Добрянці (нині селище міського типу Ріпкинського району Чернігівської області).

Після завершення навчання у Київському комерційному інституті П. Тичина спочатку працював завідувачем відділу хроніки газети "Нова Рада", завідувачем відділу поезії журналу "Літературно-науковий вісник", головою української секції Всеукраїнського видавництва, завідувачем літературної частини першого державного драматичного театру УРСР. У 1923 році П. Тичина переїхав до Харкова, де працював у журналі "Червоний шлях", захоплювався вивченням іноземних мов, був активним діячем української асоціації сходознавства.

Під час Другої світової війни виходять з друку збірки П. Тичини на патріотично-оборонну тематику: "Ми йдемо на бій", "Перемагають і жуть!", "День настане", "Живи, живи, красуйся!", "І рости, і діяти", "Могутність нам дана", "Ми свідомість людства" та інші. Крім поезії, П. Тичина робив численні переклади творів О. Пушкіна, О. Блока, М. Тихонова, Я. Коласа, І. Чавчавадзе, А. Церетелі, А. Венцлова, Х. Ботева та ін. Помер П. Тичина 16 вересня 1967 р. [1].

П. Тичина жив і працював у нелегкий період для нашої держави період. Усім нам добре відомий П. Тичина як поет, перекладач, публіцист, політичний і громадський діяч, директор Інституту літератури АН УРСР та голова Верховної Ради УРСР, міністр освіти УРСР (1943–1948).

Варта уваги також постать відомого вихованця І. Львова – Григорія Гурійовича Верьовка (1895–1964), славнозвісного композитора, хорового диригента та педагога [6]. Г. Верьовка народився 25 грудня 1895 р. у с. Березна (нині – Менського р-ну Чернігівської обл.) у родині ремісника. Батько майбутнього композитора працював регентом церковного хору. Сім'я Г. Верьовки налічувала 12 осіб, а Григорій був шостою дитиною. Брати, отримавши фах лікаря та учителя, керували самодіяльними хоровими колективами Чернігівщини. Г. Верьовка здобув початкову освіту в місцевій трирічній земській школі, потім у Чернігівському духовному училищі, а згодом у Чернігівській духовній семінарії. Старанно навчався та оволодівав різними музичними інструментами, співав у семінарському хорі, а потім в архієрейському хорі.

У 1918 р. Г. Верьовка вступив на навчання до Київського музично-драматичного інституту імені М. Лисенка та вивчав теорію композиції у Б. Яворського. Під час навчання Г. Верьовка створив кілька самодіяльних хорових колективів, зокрема на тютюновій фабриці, в клубі торговельних службовців, а потім у робітничому районі, в клубі "Нове будівництво"[1]. Завершивши навчання, Г. Верьовка викладав хорове диригування у Київському музично-драматичному інституті імені М. Лисенка, працював у першому Київському музичному технікумі, в Українській республіканській філармонії, був диригентом хору заводу "Більшовик", науковим співробітником Інституту фольклору та етнографії АН України, викладав у консерваторії.

У 1943 р. за короткий термін Г. Верьовка організував у м. Харкові український народний хор, того ж року вишла Постанова Ради Комісарів УРСР №246 "Про організацію Державного українського народного хору". Організатором і першим керівником Державного українського народного хору був Г. Верьовка, його помічниками у цій справі був керівник оркестру народних інструментів Я. Орлов, хормейстер В. Суржа, керівник танцювальної групи О. Шильонок та заслужений діяч мистецтв УРСР

Е. Скрипчинська. Хор під керівництвом Г. Верьовки виконував не тільки українські народні пісні, а й твори класичних та українських композиторів М. Лисенка, Г. Стеценка, М. Леонтовича, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, П. Майбороди та ін. У 1952 р. Український народний хор з великим успіхом виступав на закордонних гастрольях. Слід зазначити, що хор виконував пісні мовами тих народів, перед якими виступав [6]. На початку 60-х рр. у репертуарі хору, окрім сотень українських творів, було понад 50 пісень авторів 22 країн світу. У 1959 р. Всесвітня Рада Миру нагородила Державний український народний хор срібною медаллю за великий внесок у справу зміцнення миру й дружби між народами, а Г. Верьовку – грамотою Всесвітньої Ради Миру. Діяльність Г. Верьовки була багатогранною як і його талант. Досвідчений педагог, мудрий і уважний керівник брав активну участь у створенні сотень народних самодіяльних і професійних колективів, у тому числі Прикарпатського й Буковинського ансамблів пісні й танцю, Закарпатського й Черкаського народних хорів.

Понад сорок років життя він присвятив навчанню й вихованню талановитої молоді. Працюючи на кафедрі хорового диригування Київської консерваторії, Г. Верьовка продовжив традиції школи Б. Яворського, за якої кожен педагог мав свій хоровий колектив як постійну творчу лабораторію.

Г. Верьовка був головою Спілки композиторів України, президентом музичної секції Українського відділення Всесоюзного товариства культурних зв'язків із закордоном. Незважаючи на напружену, творчу й громадську роботу та постійні гастрольні поїздки, він видав кілька статей про розвиток хорового мистецтва в Україні. У 1968 р. за активну концертно-виконавську діяльність Г. Верьовці було присуджено Державну премію імені Т. Г. Шевченка (посмертно). Помер він 21 жовтня 1964 р., похований на Байковому кладовищі в Києві [6].

Багатогранною особистістю був також відомий студент І. Львова – Ф. Лось (1908 – 1980), радянський історик, науковий діяч УРСР.

Лось Федір Євдокимович народився 19 червня 1908 року у с. Півнівщина (нині – Городнянський р-н, Чернігівської області), у родині селянина. Завершивши навчання у Чернігівському інституті соціального виховання, вчителював у середній школі у м. Волочиськ, потім у Городнянському педагогічному технікумі Чернігівської області.

У 1935 році Ф. Лось, аспірант Інституту історії Всеукраїнської асоціації марксистсько-ленінських інститутів, досліджував сільську громаду початку ХХ століття. У 1940 р. захистив дисертацію на тему: "Аграрна політика Століпін і її запровадження на Україні", один з перших в Україні отримав диплом кандидата історичних наук.

У роки Другої світової війни Ф. Лось разом зі співробітниками Інституту історії України АН УРСР (тепер Інститут історії України НАН України) був евакуйований до м. Уфи [3], де історик Ф. Лось займав посаду комісара військово-патріотичного пункту, ученого секретаря та парторга Інституту історії України АН УРСР. Він друкував у пресі доповіді на патріотично-історичну тематику, був активним учасником створення першого у Радянському Союзі короткого курсу історії України. Після визволення України від фашистських загарбників повернувся до м. Києва, займався науковою діяльністю, видрукував першу монографію "Україна у роки Століпінської реакції".

У 1953 році Ф. Лось захистив докторську дисертацію на тему: "Робітничий клас України та його революційна боротьба на початку ХХ ст. (1900–1907)" та зосередився на дослідженні історії робітничого класу напередодні та в період революції 1905–1907 рр. Опублікував ряд моног-

рафій, статей та теоретичних розробок відносно цієї тематики, як-от: "Формування робітничого класу України та його революційна боротьба", "Буржуазно-демократична революція 1905–1907рр. в Україні", "Україна в роки століпінської реакції". У 1948–1958 рр. Ф. Лось працював на посаді заступника директора Інституту історії України АН УРСР з наукової роботи. Був учасником у підготовці до видання "Української радянської енциклопедії", "Радянської енциклопедії історії України".

Як досвідчений учений Ф. Лось поєднував наукову діяльність з педагогічною, він завідував кафедрою історії СРСР і України Київського педагогічного інституту (нині – Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова), викладачем Вищої партійної школи при ЦК КП(б)У та Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), професором кафедри історії КПРС Інституту підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук, виконував обов'язки завідувача кафедри історії Київського філіалу Харківського інституту культури, очолював наукову раду.

Ф. Лось підготував понад 50 кандидатів наук, опублікував більше 200 наукових праць, 15 підручників з історії України, був співавтором близько 20 колективних монографій, збірників статей, збірників матеріалів й документів, зокрема, "Україна в роки століпінської реакції", "Революція 1905–1907 років на Україні", "Формирование рабочего класса и его революционная борьба в конце XIX и в начале XX ст.", "Состояние и задачи изучения истории рабочего класса Украины" (у співавторстві), "К вопросу о периодизации советской исторической науки". "История СССР", № 4; "Робітничий клас України в 1907–1913 роках"; "Стан і завдання вивчення історії робітничого класу України" "УІЖ"; "Развитие исторической науки на Украине (1917–1963)". "Вопросы истории"; "Класова боротьба в українському селі 1907–1914 роках" (у співавторстві) та інше. Ф. Лось був нагороджений Державною премією УРСР у галузі наукового історичного товариства [4].

Ф. Лось увійшов в історію України як компетентний педагог, автор багатьох підручників з історії України та науковий діяч нашої держави.

Студентом І.П.Львова був В. Дядиченко (1909–1973) – талановитий дослідник-історик, викладач та методист. Він народився в м. Чернігові в сім'ї службовців. У рідному місті закінчив Чернігівський інститут народної освіти (нині – Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка). Отримавши диплом про вищу освіту, молодий фахівець викладав у Миколаївському педагогічному інституті, а через деякий час переїхав до м. Києва й займався науковою діяльністю в Інституті історії України АН УРСР, пізніше викладав у Київському університеті на кафедрах історії СРСР, нової історії та новітньої історії, історії середніх віків і стародавнього світу, археології й музеєзнавства, історії міжнародних відносин і зовнішньої політики, історії радянського суспільства, історії закордонних соціалістичних країн, архівознавства і спеціальних історичних дисциплін [2]. В. Дядиченко читав лекції з історії України, історіографії, джерелознавства та палеографії, керував науковими роботами студентів та аспірантів. У першій половині 1950-х рр. В. Дядиченко проводив спецсеминари зі студентами четвертого курсу історичного факультету на тему "Віковична дружба українського і російського народів". Ці семінари були присвячені 300-м роковинам "воз'єднання" України з Росією.

За період викладацької роботи на кафедрі В. Дядиченко спільно із тогочасним завідувачем кафедри історії

УРСР професором М. Н. Петровським (1894–1951) плідно працював над розробкою теми "Феодално-кріпосницькі відносини й класова боротьба на Україні в другій половині XVII ст. (після 1654 р.)". Згодом побачила світ його монографія "Антифеодалні повстання в Росії та на Україні в XVII–XVIII ст."

У своїх спогадах В. Панашенко згадувала, що В. Дядиченко високо цінував і любив роботу зі студентами, не шкодуючи на це ні часу, ні своїх сил. На консультацію до нього студенти приходили і в Інститут історії, де викладач завжди приділяв їм увагу, нікому не відмовляв всупереч завантаженості [2].

В. Дядиченко займався плідно науковою діяльністю. Під час навчання в аспірантурі Інституту історії України дослідник активно працював над проблемами історії України середини XVII–XVIII ст. та підготував до друку монографію "Народне повстання 1702–1703 рр. проти шляхетської Польщі на чолі з Семеном Палієм". На жаль, рукопис монографії не зберігся. У 1940 р. В. Дядиченко захистив кандидатську дисертацію. Того ж року, після отримання наукового ступеня кандидата історичних наук В. Дядиченка було призначено посаду старшого наукового співробітника Інституту історії України АН УРСР. У період Другої світової війни В. Дядиченко, як і інші науковці Інституту історії України, переїхав до столиці Башкирії м. Уфі [2]. Після повернення у звільнений Київ він виконував обов'язки завідувача відділу історії феодалізму Інституту історії України АН УРСР, завідував відділом історії досоціалістичних формацій. У 1960 р. науковець захистив докторську дисертацію на тему "Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України кінця 17 – початку 18 століття". Через два роки після захисту докторської дисертації В. Дядиченко заслужено отримав професорське звання. Він був талановитим педагогом і методистом. На початку 1960-х рр. у співавторстві написав університетські програми для вивчення історії України. Професор В. Дядиченко брав участь у написанні шкільних підручників з історії України для учнів 7-8 класів, які неодноразово перевидувались.

Окрім плідної науково-педагогічної діяльності, В. Дядиченко займався громадсько-політичною роботою. Протягом 1957–1967 рр. він був народним засідателем Нарсуду першої дільниці Радянського району м. Києва, членом президії Київського товариства охорони пам'яток культури. Діяльність вченого заслужено відзначена рядом державних нагород: медаль "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.", орден Трудового Червоного Прапора, медаль за оборону Києва. Понад тридцять з половиною років В. Дядиченко працював в Інституті історії. 24 серпня 1973 р. після тривалої хвороби він помер [2].

Висновки. Таким чином, аналіз життєвого шляху та трудової діяльності відомих студентів І. Львова – Г. Верьовки, В. Дядиченка, Ф. Лося, П. Тичини дає можливість стверджувати, що вони зробили значний внесок в розвиток української культури, науки та педагогіки. Викликає гордість і повагу діяльність видатного українського поета і громадянського діяча П. Тичини; Г. Верьовки – художнього керівника та хорового диригента, котрий заснував всесвітньо відомий академічний народний український хор (нині – Національний заслужений академічний народний український хор імені Г. Верьовки); історика, педагога та науковця Ф. Лося; історика, відомого спеціаліста доби Середньовіччя і початку Нового часу В. Дядиченка, котрий залишив по собі понад 100 наукових праць.

Список використаних джерел

1. Блог Національної Бібліотеки України для дітей. Павло Тичина [Електронний ресурс] / Блог Національної Бібліотеки України для дітей – Режим доступу: <https://nbukids.wordpress.com/%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%bd%d0%b0%d1%81>. (останній перегляд: 26.01.2018)
2. Герасименко Н. О. Дядиченко Вадим Архипович / Н. О. Герасименко [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України / Н. О. Герасименко. – К. : "Наук. думка", 2004. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Dyadychenko_V (останній перегляд: 27.01.2018)
3. Кузьменко Н. Павло Тичина – випускник Чернігівської духовної семінарії у спогадах Івана Львова / Н. Кузьменко // Літературний Чернігів. – 2011. – № 4. – С. 123–134.
4. Реєнт О. П. Лось Федір Євдокимович / О. П. Реєнт [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України. – К. : "Наук. думка", 2009. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Los_F_E (останній перегляд: 27.01.2018)
5. Свідectвo о рoждeннi, автoбiографiя и личнe лiсткi И. П. Львова. – ДАЧО України, ф. Р-1495, оп. 1, спр.1, арк 1–54.
6. Яремченко Б. Григорій Вєрьовка / Б. Яремченко [Електронний ресурс] // uahistory.info: Невідома історія України. 2013.04.3. URL: http://uahistory.info-/2013/04/03/grigorij_verovka.html (останній перегляд: 26.01.2018).

References

A. Ostapenko, postgraduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FROM THE PLEYADA OF ASSOCIATE PROFESSOR I. LVIV'S STUDENTS

The article briefly analyzed the biography of the students of I.P.Lviv, the associate professor of the Chernihiv Pedagogical Institute.

The purpose of our article was to show the biography of the students of the lecturer I.P.Lvov, who was known all the world. Our graduates were born and grew up in the Chernihiv region. We briefly wrote about the graduates of I.P.Lvov, and there are P. Tychyna, H. Verevka, F. Los and V. Dyadychenko. All of them grew up and lived in difficult times, when Ukraine was part of the Soviet Union. I. P. Lvov's students made an outstanding contribution to science, culture of pedagogy in Ukraine.

P. Tychyna was a famous Ukrainian poet, interpreter, public activist, academician, and statesman of the Ukrainian Soviet Socialist Republic. He was born in a big family. His father was a village deacon and a teacher in the local grammar school. In 1900, he became a member of an archiary chorus in the Troitsky monastery near Chernihiv. Simultaneously P. Tychyna studied in the Chernihiv theological school.

In 1907–1913 P. Tychyna continued his education in the Chernihiv Theological Seminary. In 1913–1917, he was studying at the Economics department of the Kiev Commercial Institute. At the same time, he worked on the editorial boards of the Kiev newspaper Rada and the magazine Svitlo. In the summer, he worked for the Chernihiv statistical bureau.

In 1923, he moved to Kharkiv, entering the vibrant world of early post-Revolution Ukrainian literary organizations. Later he started to study Georgian, and Turkic language, and became the activist of the Association of Eastern Studies in Kyiv.

P. Tychyna printed many works, but we viewed only Major works Clarinets of the Sun, The Plow, Instead of Sonnets or Octaves, The Wind from Ukraine, Chernihiv and We Are Going into Battle, Funeral of a Friend, To Grow and Act.

H. Verevka was a Ukrainian composer, choir director, and teacher. He is best known for founding a folk choir, and he was director it for many years, gaining international recognition and winning multiple awards. Verevka was also a professor of conducting at the Kyiv Conservatory, where he worked alongside faculty including B. Yavorsky, M. Leontovych. H. Verevka was born in town of Berezna. In 1916, he graduated from the Chernihiv Theological Seminary. In 1918–21 H. Verevka studied at the Lysenko music school studying a musical composition by B. Yavorsky. In 1933, he received an external degree from the institute. Since 1923 Verevka continued to work at the Lysenko institute and later Kiev Conservatory. In 1943 in Kharkiv, H. Verevka organized his well-known choir and until his death was its art director and a main conductor. In 1948-52 he headed the National society of composers of Ukraine.

F. Los was born in the village of Pivnivchyna. He studied at the Chernihiv Institute of Social Education. He taught at the secondary school of Volochysk then at the Gorodiansky Pedagogical College of the Chernihiv Region. In 1935, he was a post-graduate student to the Institute of History of the All-Ukrainian Association of Marxist-Leninist Institutes. He researched on the rural community of the early twentieth century. F. Los worked in institutes at such departments: the head of the Department of History of the USSR and Ukraine of the Kiev Pedagogical Institute, the lecturer of the Higher Party School by the Central Committee of the Communist Party (Bolshevik), Taras Shevchenko National University of Kyiv, and the professor of the History Department. He published over 200 scientific papers, such as: 15 textbooks on the history of Ukraine co-authored about 20 collective monographs, collections of articles, collections of materials and documents. He buried in Kiev.

V. Dyadychenko was a researcher, lecturer and methodologist. He was born in Chernihiv in a family of statistician. He graduated from the Chernihiv Institute of Public Education. Having received a diploma of higher education, he taught at the Mykolaiv Pedagogical Institute. Later V. Dyadychenko moved to Kiev and worked at the Institute of History of Ukraine Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. In the Taras Shevchenko National University of Kyiv V. Dyadychenko worked at such chairs: the Department of History of the USSR, the history of the Middle Ages and the ancient history, archeology and museology. Professor V. Dyadychenko collaborate in the writing of school-books on the history of Ukraine for students in grade 7-8. V. Dyadychenko was social and political active worker. In 1973, he died.

Keywords: P. Tychyna, H. Verevka, F. Los and V. Dyadychenko, Chernihiv theological school, Chernihiv Theological Seminary, Chernihiv Pedagogical Institute

1. Bloh Natsionalnoyi Biblioteki Ukrayiny dlya ditey. Pavlo Tychyna [Elektronnyy resurs] / Bloh Natsionalnoyi Biblioteki Ukrayiny dlya ditey – Rezhym dostupu do resursu: <https://nbukids.wordpress.com/%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%bd%d0%b0%d1%81>. (ostanniy perehyad: 26.01.2018)

2. Herasymenko N. O., DYADYCHENKO Vadym Arkhyrovych [Elektronnyy resurs] // Entsyklopediya istoriyi Ukrayiny: T. 2: H-D / Redkol.: V. A. Smoliy (holova) ta in. NAN Ukrayiny. Instytut istoriyi Ukrayiny. – K.: V-V "Naukova dumka", 2004. – 524 s. – Rezhym dostupu: http://www.history.org.ua/?termin=Dyadychenko_V (ostanniy perehyad: 27.01.2018)

3. N. Kuzmenko. Pavlo Tychyna - vypusnyk Chernihivskoyi dukhovnoyi seminaruyi u slovi Ivana Lvova // Literaturnyy Chernihiv. 2011. – №4. – S.123-134

4. Reent O. P. LOS Fedir Yevdokymovych [Elektronnyy resurs] // Entsyklopediya istoriyi Ukrayiny: T. 6: La-Mi / Redkol.: V. A. Smoliy (holova) ta in. NAN Ukrayiny. Instytut istoriyi Ukrayiny. – K.: V-vo «Naukova dumka», 2009. – 790 s. – Rezhym dostupu: http://www.history.org.ua/?termin=Los_F_E (ostanniy perehyad: 27.01.2018)

5. Svidchennya pro narodzhennya, avtobiohrafyia ta osobysti lystky Lvova I.P. – DACHO Ukrayiny, f. R-1495, op. 1, spr.1, ark 1-54.

6. Yaremchenko, B. Hryhoriy Verovka. [Elektronnyy resurs] // uahistory.info: Nevidoma istoriya Ukrayiny. 2013.04.3. URL: http://uahistory.info-/2013/04/03/grigorij_verovka.html (ostanniy perehyad: 26.01.2018)

Надійшла до редколегії 05.02.18